
БОДНАРУК І. М.,
доцент кафедри музики,
кандидат педагогічних наук,
Чернівецький національний
університет
імені Ю. Федьковича,
м. Чернівці, Україна

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ НА БУКОВИНІ

У статті досліджуються регіональні особливості розвитку вищої музичної освіти на Буковині. Аналізуються історичні передумови цього процесу: вплив на освітню систему підпорядкованості буковинського краю різним державам у другій половині XVIII – першій половині XX століття; просвітницька діяльність різних музичних товариств; педагогічна, творча та громадська діяльність відомих представників музичної культури краю. Виділяються основні етапи становлення вищої професійної музичної освіти на Буковині. Описується створення у 1924 році першого вищого музичного навчального закладу – Чернівецької консерваторії. Розглядаються особливості розвитку музичної освіти в радянський період історії Буковини. Висвітлюється процес створення в 1992 році кафедри музики в Чернівецькому університеті, аналізуються її основні здобутки у різних напрямках діяльності за 26 років існування.

Ключові слова: вища музична освіта, музичні товариства Буковини, музичні школи, Чернівецька консерваторія, Чернівецький національний університет, кафедра музики.

В статье исследуются региональные особенности развития высшего музыкального образования на Буковине. Анализируются исторические предпосылки этого процесса: влияние на образовательную систему подчиненности буковинского края разным государствам во второй половине XVIII – первой половине XX века; просветительская деятельность различных музыкальных обществ; педагогическая, творческая и общественная деятельность известных представителей музыкальной культуры края. Выделяются основные этапы становления высшего профессионального музыкального

образования на Буковине. Описывается создание в 1924 году первого высшего музыкального учебного заведения – Черновицкой консерватории. Рассматриваются особенности развития музыкального образования в советский период истории Буковины. Освещается процесс создания в 1992 году кафедры музыки в Черновицком университете, анализируются ее основные достижения в различных направлениях деятельности за 26 лет существования.

Ключевые слова: высшее музыкальное образование, музыкальные общества Буковины, музыкальные школы, Черновицкая консерватория, Черновицкий национальный университет, кафедра музыки.

The article explores the regional particularities of the development of the music education in Bukovyna. The historical preconditions of this process are analyzed: the influence on the educational system of subordination of the Bukovyna region to different states in the second half of the XVIII – the first half of the XX century; educational activities of various musical societies; pedagogical, creative and public activities of famous representatives of the region's musical culture. The main stages of the formation of higher professional music education in Bukovyna are distinguished. It is described the creation of the first higher musical educational establishment – the Chernivtsi Conservatory in 1924. The particularities of the development of the music education during the Soviet period of the Bukovyna's history (1940-1991) are considered. The process of creation of the department of music in Chernivtsi University in 1992 is covered. Its main achievements of different directions of activities for 26 years of existence are analyzed.

Key words: higher music education, musical societies of Bukovina, music schools, Chernivtsi Conservatory, Chernivtsi National University, department of music.

Важливою складовою духовного розвитку особистості є музично-естетичне виховання, ефективність якого безпосередньо залежить від якісного педагогічного керівництва цим процесом. Саме тому, одним із головних завдань вітчизняної системи вищої освіти є забезпечення кожного регіону України достатньою кількістю висококваліфікованих фахівців у галузі музичного мистецтва. Становлення вищої професійної музичної освіти на Буковині відбувалося протягом досить тривалого часу і мало свої історичні передумови. Дослідження регіональних особливостей розвитку вищої музичної освіти

буковинського краю дозволить збагатити цінним професійним досвідом національну музичну педагогіку, сприймати її як органічну частину європейського освітнього простору.

Внаслідок історичних обставин буковинський край багато століть підпорядковувався різним державам, що суттєво вплинуло і на його освітню систему. Окремі аспекти її становлення висвітлено у працях О. Добржанського, А. Жуковського, Д. Квітківського, О. Романця, В. Сімовича та ін. Особливості розвитку освіти на Буковині кінця XVIII – початку XX століття розкриті у дослідженнях Л. Кобилянської, О. Пенішкевич, І. Петрюк, Л. Тимчук та ін. Основні питання становлення музичної освіти краю в різні історичні періоди розглядалися у працях німецьких і румунських дослідників (А. Гржімалі, А. Мікулич, А. Норст, Г. Ончул, Л. Руссу), а також у публікаціях українських науковців (М. Білінська, Я. Вишпінська, К. Демочко, О. Залуцький, А. Кушніренко, Г. Постевка та ін.). Багато цих праць було присвячено аналізу музично-педагогічної та творчої діяльності окремих митців, яка позитивно вплинула на якість організації музичної освіти.

Мета статті – проаналізувати історичні передумови та виділити основні етапи становлення вищої професійної музичної освіти на Буковині, адже ці питання розглядалися вищезазначеними науковцями лише частково.

У період входження Буковини до складу Австрійської держави (кінець XVIII – початок XIX століття) музична освіта краю мала ступеневий характер і розмежовувалася на приватну, державну та громадську.

Завдяки підтримці австрійською владою переселенських процесів на територію краю, появи в 30-х роках XIX ст. перших учителів музики, музикантів-виконавців зароджується приватна професійна музична освіта, що була доступна лише заможному класу. Для широкого загалу можливість здобути навички співу та елементарні знання з музики реалізовувалась через діяльність церковнопарафіяльних, монастирських шкіл та шкіл-дяківок, які діяли в кінці XVIII – на початку XIX століття [5, с.7].

Такі школи були початковою ланкою у процесі поширення музичної освіти. Крім того, у краї були організовані так звані «церковні співочі школи», які займалися підготовкою церковних співаків. Подальшим кроком у розвитку церковно-співацької культури й музичної освіти було заснування у Чернівцях у 1827 році Греко-Східного богословського інституту, який став науковим і культурним центром Буковини. У навчанні церковного співу викладачі дотримувалися традицій західноєвропейської музично-теоретичної школи, наслідком чого було вивчення учнями латинських мес, хоралів і гімнів. У 1868 році на посаду професора співу цього закладу був призначений Сидір Воробкевич. Цей талановитий педагог, композитор, священник, фольклорист, культурно-громадський діяч Буковини зробив вагомий внесок у розвиток хорового

співу, навчально-методичних основ викладання предметів «Музика» і «Співи» у краї. У 1875 році богословський інститут став базовою основою для створення при Чернівецькому університеті теологічного факультету, на якому музика і співи займали провідну роль у навчальному процесі [1].

Період кінця XIX – початку XX століття характеризується значним піднесенням у розбудові шкільництва на Буковині. Тоді на її території діяла сітка народних шкіл, закладів середньої освіти, куди входили класичні гімназії, реальні школи та гімназії, ліцеї. Серед достатньо широкого кола предметів, які входили до навчального плану цих закладів, обов'язковими були ще й співи. У 1870 році в Чернівцях була заснована державна чоловіча учительська семінарія, а у 1872 році відкрилося її жіноче відділення. Одним із обов'язкових предметів навчального плану семінарії була музика. Під час вивчення цього предмету учні отримували теоретичну та практичну підготовку, яка дозволяла їм добре співати та грати на скрипці [2]. Випускники цього закладу були кваліфікованими фахівцями у галузі музично-естетичного виховання учнівської молоді, а сама семінарія стала осередком формування музично-педагогічних кадрів для народної школи. Отже, в кінці XIX – на початку XX століття предмети музично-естетичного циклу були представлені в усіх ланках освіти: початковій, середній та вищій.

Велику роль у пропаганді музичної освіти на Буковині відіграла діяльність заснованих у краї музичних товариств і співочих організацій: «Товариства сприяння музичному мистецтву на Буковині», «Чоловічого співочого товариства», «Гармонії», «Буковинського Бояну», «Міщанського хору», «Товариства плекання української музики, пісні і драматичної штуки» та інших. Ці організації проводили активну концертну діяльність, організовували різноманітні музичні ярмарки, мистецькі з'їзди тощо. Завдяки їх плідній праці були закладені основи для поширення професійної музичної освіти в краї, створення у ньому національних музичних шкіл.

Першим професійним музичним закладом на Буковині стала музична школа, яка була організована при німецькому «Товаристві сприяння музичному мистецтву на Буковині» у 1862 році та проіснувала до 1918 року. Спектр навчальних предметів у музичній школі був досить широким: вокальний та хоровий спів, сольна та оркестрова гра, теорія музики, гармонія, простий і подвійний контрапункт, музичні форми, інструментовка, естетика, риторика, музична література та історія мистецтв, французька та італійська мови. Навчання на кожному відділі складало 6 класів. До школи приймали учнів восьмирічного віку. Особливо здібним учням музичне товариство оплачувало навчання, вкладало кошти у налагодження плідної музично-просвітницької та концертної діяльності, розширення контингенту викладачів школи. Підготовці українських професійних музичних кадрів сприяла також музична школа імені

М. Лисенка в Чернівцях, що діяла в 1905 – 1914 роках у структурі «Товариства плекання української пісні, музики та драматичної штуки». Її засновником і директором був український співак, диригент, музичний критик, громадсько-культурний діяч Буковини Модест Левицький. У школі працювали три відділи: теорії музики і композиції; вокального і хорового співу; фортепіано та оркестрових інструментів. Заняття були платними, їх тривалість залежала від обраного учнем фаху та складала від 5 до 8 років. Необхідною умовою для всіх викладачів школи було знання української мови та письма, що відповідало провідній ідеї її діяльності – наданню музичної освіти українським дітям [5].

Чимало зусиль для налагодження професійної музичної освіти доклали відомі представники музичної культури краю. Серед них перший професійний композитор Буковини, піаніст і громадський діяч Кароль Мікулі. Варто згадати і про подвижницьку працю чеського музиканта, композитора, педагога, голову німецького «Товариства сприяння музичному мистецтву на Буковині», директора музичної школи Адальберта Гржімалі. Він майже 30 років організовував усе музичне життя краю, активно співпрацював із Каролем Мікулі та українським композитором, поетом, письменником Сидором Воробкевичем. Вагомий внесок у розвиток української та румунської музичної культури краю середини XIX – початку XX століття також зробили учні Воробкевича Євсевій Мандичевський та Чіпріан Порумбеску.

Аналізуючи процес розвитку музичної освіти в румунський період історії Буковини, варто зазначити, що змістові та навчально-методичні засади музичної освіти у системі шкільництва краю 1918 – 1940 років сформувалися на основі румунського освітнього законодавства з урахуванням регіональних особливостей. Спів та музика були обов'язковими предметами у початкових та середніх школах. У гімназіях мета й завдання музичної освіти передбачали опанування ґрунтовними знаннями з теорії та історії музики, підкреслювалась роль музичних дисциплін (вокального та хорового співу, гри на музичних інструментах) у формуванні релігійно-патріотичних почуттів учнів, їх інтелектуальному та соціальному становленні. Еволюція змісту музичної освіти передбачала наступні загальні тенденції її розвитку у школах Буковини: музичні дисципліни були органічною складовою навчального процесу; у побудові змісту освіти простежувалася реалізація принципів наступності та системності музичного навчання; спів і музика утверджувалися як засіб естетичного, релігійно-морального, патріотичного виховання учнів; відбувалося розширення змісту загальної музичної освіти шляхом введення відомостей з теорії та історії музики, елементів музичної грамоти, сольфеджіо, шляхом опанування світовим і вітчизняним музичним спадком. Позашкільна робота з музичного виховання концентрувалась навколо культурно-просвітницьких національних товариств, які утримували музичні школи, організовували та

проводили мистецькі дійства, сприяли створенню на Буковині особливого мистецько-естетичного середовища [6].

Перший етап становлення вищої професійної музичної освіти в краї пов'язаний з діяльністю Чернівецької консерваторії музики та драматичного мистецтва, яка була відкрита у листопаді 1924 року завдяки ініціативі румунського музичного товариства «Гармонія» та його директора Александру Зірра – талановитого музиканта і композитора, який свого часу здобув музичну освіту у консерваторії міста Ясси та в італійській консерваторії імені Джузеппе Верді.

Науковці вважають, що заснування консерваторії у румунський період історичної долі Буковини мало дещо заполітизоване значення. Румунській владі необхідно було розвіяти міф про те, що вона не сприяє культурному розвитку міста, тому Міністерство культів і мистецтв Румунії санкціонувало відкриття у Чернівцях музичної консерваторії [3, с.19]. Спочатку заклад був приватним, а міська влада лише допомагала коштами на його утримання. Він діяв в орендованому приміщенні і тільки у жовтні 1928 отримав власне приміщення для роботи. Директором консерваторії став Александру Зірра. Перший набір на факультети фортепіано, струнних, духових інструментів склав майже триста студентів. У консерваторії був надзвичайно насичений навчальний план і вимогливе ставлення до всіх учнів, які за короткий термін часу повинні були досконало оволодіти грою на музичних інструментах, студіювати гармонію, композицію та інші мистецькі дисципліни. Багато випускників консерваторії стали відомими музикантами світового рівня (А. Вирста, Р. Влад, С. Яременко, Л. Русу та інші). Навчалися тут і знані музиканти Буковини (Ю. Гіна, І. Міський). Через фінансові складнощі приватного утримання закладу у 1932 році Примарія Чернівців виступила з проханням від жителів міста до міністра освіти Румунії з проханням взяти консерваторію під державну опіку. У жовтні 1937 році уряд Румунії нарешті задовольнив це прохання і Чернівецька консерваторія отримала статус державної, а у 1938 році відбулося важливе об'єднання консерваторії з філармонійною спілкою [4].

Чернівецька консерваторія відіграла значну роль у розвитку світової та європейської музичної культури, але нажалі з приходом радянської влади нетривала історія існування цього закладу закінчилася.

Другий етап охоплює радянський період історії Буковини (1940 – 1991 рр.). Він характеризується тимчасовою відсутністю закладів вищої музичної освіти та важливими історичними подіями, які суттєво вплинули на музичну освіту краю.

В'їзд Червоної армії Радянського союзу на Буковину 28 жовтня 1940 року багатьма буковинцями сприймався як акт подолання національно-територіальної розмежованості українців, як сподівання на краще майбутнє. І справді,

Чернівці спішно покинули румунські керманичі, жандарми, у селах почався розподіл конфіскованих владою земель, вільно залунала українська мова, пісня, знову відкривалися українські школи, українізувався Чернівецький університет, відкрився учительський інститут [4, с.135]. Однак розпочата Друга світова війна, роки ще однієї румунської окупації Буковини (1941-1944 рр.) та друге повернення радянської влади з подальшими утисками патріотично налаштованої інтелігенції негативно позначилися на культурно-мистецьких процесах краю.

Здобутками цього історичного періоду можна вважати розвиток у післявоєнний час системи позашкільної та середньої спеціальної музичної освіти. Зокрема, відкривається мережа будинків культури, дитячих центрів естетичного виховання, музичних шкіл і їх філій у місті та області; розпочинає свою діяльність Чернівецьке музичне училище (нині Чернівецький коледж мистецтв ім. С. Воробкевича) та музичне відділення Чернівецького педагогічного училища (нині педагогічного коледжу ЧНУ ім. Ю. Федьковича). Проте до початку 90-х років XX століття на Буковині ще не існувало такого закладу, в якому би талановита молодь мала можливість здобути вищу музичну освіту.

Тому третій етап становлення вищої професійної музичної освіти краю розпочався у 1992 році, коли на педагогічному факультеті Чернівецького державного університету ім. Ю. Федьковича (нині Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича) була відкрита кафедра музики.

Вона стала готувати висококваліфікованих фахівців зі спеціальності «Музична педагогіка та виховання» (кваліфікації «Вчитель музики та українознавства») для загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв, середніх спеціальних, вищих навчальних закладів, а також для професійних і аматорських художніх колективів. Таку кафедру, за прикладом європейських країн, у класичному університеті України було створено вперше [4].

Організатором і першим завідувачем кафедри став народний артист України, лауреат національної премії імені Тараса Шевченка, художній керівник заслуженого Буковинського ансамблю пісні і танцю Андрій Миколайович Кушніренко. Він зумів підібрати високопрофесійний викладацький колектив і вирішити багато важливих завдань по налагодженню навчально-виховного процесу. Саме під час його керівництва була створена належна матеріально-технічна база та вдосконалене навчально-методичне забезпечення кафедри, значно активізувалася науково-дослідна діяльність викладачів.

Четвертий етап пов'язаний з подальшим розвитком кафедри музики та її здобутками у навчально-виховній, науково-дослідній та культурно-просвітницькій діяльності.

З вересня 2004 року кафедрою завідує кандидат педагогічних наук, доцент В. А. Лісовий, випускник Державного музичного училища імені

Гнесіних (м. Москва) та Одеської державної консерваторії імені А. В. Нежданової по класу фортепіано. Гідно продовжуючи справу засновника кафедри музики А. Кушніренка, він сприяє її подальшому розвитку, відкриттю нових спеціальностей і спеціалізацій. Зокрема, у 2006 році на кафедрі було запроваджено підготовку фахівців за спеціалізаціями «Естрадний спів» (термін навчання 5 років) та «Музичне мистецтво естради» (термін навчання 3 роки). По закінченні університету випускники отримували кваліфікацію «Учитель музики, викладач естрадного співу, керівник вокально-інструментального ансамблю» з присвоєнням освітніх рівнів «Бакалавр мистецтва», «Спеціаліст» і «Магістр мистецтва» [4].

З 2016 року на кафедрі музики запроваджено підготовку фахівців зі спеціальностей 014 «Середня освіта (музичне мистецтво)» та 025 «Музичне мистецтво» (освітній рівень бакалавра та магістра). Випускники другої спеціальності більше спрямовуються на систему мистецької освіти і по закінченні університету можуть працювати сольними музикантами-виконавцями (вокалістами та інструменталістами), концертмейстерами, керівниками хорових і ансамблевих колективів, викладачами музичних дисциплін у різних мистецьких навчальних закладах тощо.

23 травня 2017 року кафедра музики факультету педагогіки, психології та соціальної роботи Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича урочисто відзначила свій 25-річний ювілей, провівши великий звітний концерт, на якому студенти та викладачі кафедри продемонстрували високий рівень своєї виконавської майстерності.

Сьогодні навчально-виховний процес забезпечує викладацький колектив кафедри музики у складі 11 доцентів та 13 асистентів. 10 викладачів кафедри мають ступінь кандидата наук, 6 викладачів – почесні звання та нагороди державного рівня. Всі педагоги є визнаними фахівцями в галузях музично-інструментального та вокального виконавства, хорового та оперно-симфонічного диригування, історії та теорії музики, теорії та методики музичного виховання. На кафедрі існує багато творчих студентських колективів, які є лауреатами та переможцями Міжнародних і Всеукраїнських конкурсів: студентський народний хор «Резонанс», жіночий хор «ANIMA», оркестр народних інструментів, ансамбль бандуристів, фольклорний ансамбль кафедри музики «Буковиночка». За 26-річний період функціонування кафедри музики понад 800 її випускників розпочали свою трудову діяльність у загальноосвітніх і мистецьких навчальних закладах міста, області та за її межами. Ці фахівці успішно працюють учителями музичного мистецтва загальноосвітніх навчальних закладів; викладачами та концертмейстерами мистецьких шкіл, педагогічного коледжу ЧНУ імені Ю. Федьковича, Чернівецького обласного коледжу мистецтв імені С. Воробкевича; є артистами різних колективів

Чернівецької обласної філармонії імені Д. Гнатюка. Деякі випускники залишилися працювати на кафедрі в якості асистентів або концертмейстерів.

Кафедра музики здійснює плідну культурно-просвітницьку та громадську діяльність: щорічно проводить звітні концерти; бере участь у різноманітних масових заходах; надає методичну і практичну допомогу факультетам університету в організації художньої самодіяльності та проведенні концертів до пам'ятних і ювілейних дат. Окремі викладачі кафедри є членами журі престижних міжнародних, всеукраїнських та регіональних конкурсів і фестивалів у галузях музичного мистецтва, здійснюють власну концертно-виконавську діяльність, займаються композиторською творчістю. Провідні педагоги кафедри є лекторами курсів підвищення кваліфікації учителів музичного мистецтва при Інституті післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області. Активно розвивається творче і наукове співробітництво кафедри з інститутами мистецтв вітчизняних педагогічних університетів, з різними вищими музичними навчальнимикладами України та зарубіжжя.

Зокрема, з 23 по 27 квітня 2018 року у Чернівецькому національному університеті за ініціативи доцента кафедри музики О. Д. Чурикової-Кушнір і при підтримці керівництва закладу в рамках проекту «СХІД+ЗАХІД=МИР» був проведений IX-й Міжнародний вокально-хоровий конкурс-фестиваль «Хай пісня скликає друзів» пам'яті першого космонавта України, Героя України, Почесного доктора Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича Леоніда Каденюка, який щороку долучався до організації цього заходу на базі Луганського національного університету ім. Т. Шевченка. Конкурс-фестиваль був започаткований у 2007 році, а нині естафету його проведення перебрав на себе Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. У столицю Буковини з'їхалися 100 солістів і 42 музичні колективи з різних країн. Членами журі були відомі музиканти, музикознавці з Молдови, Австрії, Румунії, Китаю та України. У травні 2019 року в Чернівецькому національному університеті заплановане проведення ювілейного X-го Міжнародного вокально-хорового конкурсу-фестивалю «Хай пісня скликає друзів», який буде присвячений пам'яті видатного українського хорового диригента, композитора, фольклориста, педагога, громадського діяча, засновника кафедри музики, професора, народного артиста України Андрія Миколайовича Кушніренка.

Підсумовуючи зазначимо, що становлення вищої професійної музичної освіти на Буковині тісно пов'язане з розвитком музичної культури і освіти в краї протягом декількох минулих століть. Основними історичними передумовами цього процесу можна вважати вплив на освітню систему підпорядкованості буковинського краю різним державам; просвітницьку діяльність музичних товариств і співочих організацій; педагогічну, творчу та громадську

діяльність відомих представників музичної культури краю. Відкриття кафедри музики у Чернівецькому університеті класичного зразка стало вагомим кроком у відродженні та подальшій розбудові системи вищої професійної музичної освіти на Буковині, її інтеграції до європейської та світової музичної спільноти. З огляду на це, подальшого дослідження потребують питання щодо налагодження міжнародного співробітництва кафедри музики з різними закладами професійної вищої музичної освіти.

Список використаних джерел:

1. Вишпінська Я. М. Готуємось до професії вчителя музики (Вступ до спеціальності) : навч. посібник / Я. М. Вишпінська. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 112 с.
2. Вишпінська Я. М. Музична освіта Буковини : досвід, тенденції, перспективи : навч. посібник / Я. М. Вишпінська. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 264 с.
3. Залуцький О. Музичні товариства Буковини. Довідник Чернівецького обласного відділення Національної всеукраїнської музичної спілки (до 25-річчя від дня заснування) / Олександр Залуцький. – Чернівці : Друк Арт, 2016. – 304 с.
4. Кушніренко А. М. Історія музичної культури й освіти Буковини : навч. посібник / А. М. Кушніренко, О. В. Залуцький, Я. М. Вишпінська. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 376 с.
5. Мельничук Я. М. Становлення та розвиток музичної освіти на Буковині (кінець XVIII – початок XX століття) : автореф. дис.... канд. пед. наук : 13.00.01 / Мельничук Ярина Маноліївна. – Чернівці, 2008. – 20 с.
6. Постевка Г. І. Розвиток музичної освіти та виховання на Буковині у міжвоєнний період (1918-1940 рр.) : автореф. дис.... канд. пед. наук : 13.00.01 / Постевка Георгій Ілліч. – Хмельницький, 2015 – 20 с.

Transliteration of References:

1. Vyshpins'ka Ya. M. Hotuiemos' do profesii vchytelia muzyky (Vstup do spetsial'nosti) : navch. posibnyk / Ya. M. Vyshpins'ka. – Chernivtsi : Chernivets'kyj natsional'nyj universytet, 2011. – 112 s.
2. Vyshpins'ka Ya. M. Muzychna osvita Bukovyny : dosvid, tendentsii, perspektyvy : navch. posibnyk / Ya. M. Vyshpins'ka. – Chernivtsi : Chernivets'kyj natsional'nyj universytet, 2011. – 264 s.
3. Zaluts'kyj O. Muzychni tovarystva Bukovyny. Dovidnyk Chernivets'koho oblasnoho viddilennia Natsional'noi vseukrains'koi muzychnoi spilky (do 25-richchia vid dnia zasnuvannia) / Oleksandr Zaluts'kyj. – Chernivtsi : Druk Art, 2016. – 304 s.

4. Kushnirenko A. M. Istoriia muzychnoi kul'tury j osvity Bukovyny : navch. posibnyk / A. M. Kushnirenko, O. V. Zaluts'kyj, Ya. M. Vyshpyn's'ka. – Chernivtsi : Chernivets'kyj natsional'nyj universytet, 2011. – 376 s.
5. Mel'nychuk Ya. M. Stanovlennia ta rozvytok muzychnoi osvity na Bukovyni (kinets' XVIII – pochatok KhKh stolittia) : avtoref. dys.... kand. ped. nauk: 13.00.01 / Mel'nychuk Yaryna Manoliivna. – Chernivtsi, 2008. – 20 s.
6. Postevka H. I. Rozvytok muzychnoi osvity ta vykhovannia na Bukovyni u mizhvoiennyj period (1918-1940 rr.) : avtoref. dys.... kand. ped. nauk : 13.00.01 / Postevka Heorhij Illich. – Khmel'nyts'kyj, 2015 – 20 s.

BODNARUK I. M.,

Associate Professor of the Department of Music, Candidate of Pedagogical Sciences, Chernivtsi National University, Y. Fedkovich, Chernivtsi, Ukraine

E-mail: irina.bodnaruk21@gmail.com

DEVELOPMENT OF HIGH PROFESSIONAL AND MUSIC EDUCATION IN BUKOVYNA